

ellenőrző vizsgálatát végző elemző-állomást.

Az 1900-as évek elejével kapcsolatban a fürdőhelyekhez kötött ásványvíz-fogyasztásról kell beszélnünk, hiszen Magyarország a fürdőhelyek országa volt. 1911-ben a "Magyar Fürdőkalauz" 86 olyan helyet említ, amelyeknek ásványvizét itták is.

Ekkoriban a világhírű Saxlehner-féle *Hunyadi János keserűvízből*, amelyet a kor legnevesebb vegyészei (a német Liebig, Bunsen, Mohr, Fresenius és a magyar Balló) elemeztek - a feljegyzések szerint - évente 13 - 15 millió liternyi exportáltak. Amerikától Japánig, az akkori idők legmodernebb gépeivel palackozva.

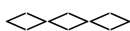
Különleges helyet foglal el az ásvány- és gyógyvízfeltárás történetében a Budapest pesti oldalán folytatott, kilenc és fél évig tartó városligeti fúrás, amely Zsigmondy Vilmos nevéhez fűződik. A 970 és fél méter mély kút akkoriban Európa második legmélyebb kútja volt, amelynek percenkénti 500 literes vízhozama (74 Celsius-fokos hőjével) szenzációnak számított. Erre a vízbázisra települt 1913-ban az ország egyik legszebb fürdője, a Széchenyi. Az 1938-ban fúrt, 1256 méter mély Szent István-kút már percenként 4 ezer literes hozamot biztosított 77 Celsius-fokos vízből, s ezzel a gyógyvízzel a környezetében lévő gyógyfürdők távvezetékes hévízellátását is biztosította.

dr. Borszéki Béla

* "Hypomnematation de admirandis Hungariae aquis Basiliae" -1551 Vienna

** Pozsony (németül *Presburg*) magyar királyi koronázó város volt, mai neve *Bratislava*, Szlovákia fővárosa

*** Az első világháború utáni *trianoni békeszerződés Romániának, illetve Csehszlovákiának juttatta.*

Elődeink történetéből.

Az „Ellenzék” tudósítója kérdést intézett *Issekutz Viktor dr.* erzsébetvárosi ügyvédhez, az erdélyi örménység egyik vezéregyéniségéhez, aki a következő nyilatkozatban utasítja vissza a románok nyilvánvaló tendenciájú próbálkozásait:

„Másfélszázad óta hő vágya az erdélyi örmény katolikusoknak az örmény püspökség visszaállítása, hogy a jövő számára biztosíthassa össz örökségének, az örmény rítusnak fennmaradását. Most e vágya teljesebbé megy ... Miért állítják ma vissza az örmény püspökséget? Azért, hogy a magyarságot gyengítsék, hogy az örmény katolikusokat a magyarság testéből kiszakítsák és elnemzetlenítsék. Az örmény katolikus püspökség joghatósága alá tartozó örmény katolikusokat az államhatalom örmény nemzetiségűnek fogja tekinteni, s e ténynek minden következményét szigorúan keresztül is viszi.

Kívánni fogja, hogy az örmény katolikusok, kiknek anyanyelve, kultúrája, szokása, erkölcsi felfogása, érzelme, szóval mindazok a tényezők, amelyek a nemzeti hovatartozandóság tekintetében döntő tényezőkként szerepelnek, magyarok s ennél fogva a magyar nemzet részesei, gyermekeiket örmény és román nyelvű iskolákban taníttassák, mint ahogyan e követelményt a zsidósággal szemben már fel is állították. Követelni fogja, hogy az örmény katolikusok magukat minden magyar nemzeti szervezettől távoldartva, örmény nemzeti alapon szervezkedjenek.

Hogy alakulna a helyzet a gyakorlatban? Eltekintve attól, hogy a szétszórtan élő örmény katolikusok nagy számban felekezeti iskolákat anyagi feltételek hiányában nem létesíthetnek, mi célja volna az örmény nyelven nem beszélő magyar gyerekeknek örmény iskolában való taníttatásának? Mit fognak e nyelvel a román állam keretében elérni? .. Nyilvánvaló a cél, hogy a magyar gyerekek román nyelvű iskolában tanuljanak és egy-két generáció után elrománosodjanak. A netán létesítendő örmény nemzeti szervezetet ugyancsak e sors érné, rövidebb-hosszabb időn belül. Az a néhány ezer emberből álló sziget sokáig magát nem tarthatná, a román tengerben csakhamar eltűnne.

Ezért kedves a román kormány előtt az örmény püspökség visszaállításának gondolata. E cél érdekében - az a meggyőződésünk - anyagi áldozatra is hajlandó volna. Ily anyagi áldozat alatt a püspökség fenntartási költségeinek viselését értjük, amelyre az amúgy is leszegényedett hívek képtelenek volnának.

Azért félünk attól, ami után eddig vágyakoztunk, azért alapos az aggodalmunk, mert annak a kormánynak az akaratával történik, amely kormánytól - eddigi magatartásából ítélve - mi jót sem várhatunk.

Hogy ki kezdeményezte az örmény püspökség visszaállítását, nem tudjuk. Azt azonban tudjuk, hogy minket meg nem kérdeztek, minket meg nem hallgattak. Azt is tudjuk, hogy a szentszék a mi speciális helyzetünket nem ismeri, egyébként is csupán egyházi és nem nemzeti szempontok által irányíttatja magát elhatározásaiban.

Minket azonban kettős szempont vezet. Az egyik a vallási, a másik nemzeti:

A kettős örökség. E kettő, eddig békében, testvéri szeretetben megfért együtt. Egyformán is éreztünk, neveltük és ápoltuk lelkünkben. Nem tettünk soha különbséget köztük. Nem helyeztük egyiket a másik elébe. Ne állítsák most e kettőt - vallásos hitünket és nemzeti érzelmeinket - szembe egymással! Ne kívánják, hogy egyiket a másik rovására megtagadjuk! Mert ha kényszerítenek reá, nem fogunk habozni a válasszal: Ezt szeretnők, ha a római szentszék tudomásul venné, ezt mondtuk volna meg, ha megkérdeznék minket.

Üdvözljük, örömmel vesszük az erdélyi örmény püspökséget, ha ez az örmény rítus fenntartásának biztosítását célozza csupán, és nemzeti hovatartozásunk megváltoztatásához segédkezet nem nyújt és e tekintetben intézményes biztosítékokat nyerünk.

Az elnemzetlenítés, románosítás szolgálatában álló örmény püspökségtől elfordulunk, minden erőnket ezzel szembeállítjuk, nemzeti létünket minden eszközzel, ha kell vallásunk feláldozásával is – megvédelmezzük!”

= Örmény püspökség Erdélyben = *Dési Hírlap* 1924. augusztus 6.

Gondolatok egy választás után

Mottó: "Én nem vagyok cimborá, én Nazarján Hamlet vagyok" (elhangzott 1999. január 3-án)

Az 1999. január 3-án lezajlott országos örmény kisebbségi választások a bejutottak számára sem valódi, inkább pyrrhusi győzelem.